

TEORIJSKI PRISTUPI ISTRAŽIVANJU INTEGRISANOG PREDŠKOLSKOG KURIKULUMA

- Teorijske meta – orijentacije kurikuluma
- Integrirani kurikulum
- Kohezivnost integrisanog kurikuluma nasuprot tematskom povezivanju
- Tematsko programiranje i teorija situacijskog učenja
- Otvoreni kurikulum
- Izgradnja predškolskog kurikuluma
- Rad na projektima

Teorijske meta – orijentacije kurikuluma

➤ Tri različita pristupa:

1. Kurikulum kao **transmisija** znanja

2. Kurikulum kao **transakcija** znanja

3. Kurikulum kao **transformacija**
znanja

Kurikulum kao **transmisija** znanja

- pažljivo se definišu i propisuju sadržaji koji se nameravaju obrađivati kao i krajnji ishodi
- operacionalizacija kurikuluma bavi se:
 - ✓ izdvojenim sekvencama poučavanja
 - ✓ interpretacijom i balansiranjem predmetnih područja
 - ✓ sredstava
 - ✓ motivacije učenika
 - ✓ tehnikama poučavanja
 - ✓ i svim onim što se može unapred isplanirati

- V-O PROCES sastoji se od:
- ✓ direktnog(verbalnog)poučavanja deteta
- ✓ propisanih sadržaja
- ✓ dete ima pasivan položaj, znanje se prenosi detetu a to radi vaspitač
- ✓ proces transmisije znanja počinje motivisanjem deteta za učenje kako bi dete postalo spremno za primanje sadržaja koji su po nekim opštim kriterijumima za njega (NE OD NJEGA !!!) odabrani
- ✓ ovakav pristup je dominirao u našem predškolskom planu i programu iz 1971.godine ; akademski usmeren

Kurikulum kao **transakcija** znanja

- na znanje se gleda kao na vlastitu konstrukciju i rekonstrukciju stečenih iskustava deteta
- obrazovanje je dijalog između učenika, tj. dece i kurikuluma u kome deca stalno rekonstruišu znanje
- naglašene strategije koje podstiču rešavanje problema i primenu veština rešavanja problema u socijalnom kontekstu
- ne postoji gotov , propisan i strogo određen program kog vaspitač mora isporučiti detetu; takav program nastaje u toku učenja i zajedničkog vaspitnog međudelovanja

- učenje je kooperativna i komunikacijska aktivnost u kojoj dete konstruiše svoje znanje tako da aktivno stiče i nastoji da razume svoje iskustvo zajedno sa vaspitačem i drugom decom
- dete je u ovom konceptu shvaćeno kao osoba koja je sposobna da aktivno saradnički konstruiše svoje znanje
- dete ima vlastite teorije o raznim aspektima problema koji ga okružuju i zanimaju i one te teorije postupno menja i nadograđuje → vaspitač treba te teorije ne samo da aktivno sluša nego da stalno podstiče njihov razvoj
- treba da učini dostupnim detetu one resurse koji će mu to učenje omogućiti

- ne postoji gotov plan aktivnosti u kojima bi dete trebalo učestvovati, niti propisani sadržaji nego se proces učenja deteta stalno prilagođava i usklađuje s trenutnim događanjima u vrtiću
- vaspitač ne treba da se pita kako da on nešto nauči dete nego ŠTA i KAKO dete može samo naučiti iz određene situacije
- planiranje učenja u predškolskoj ustanovi nije ni potrebno ni moguće, nego se više radi o dizajniranju okruženja koje pogoduje učenju i projekciji mogućih smerova učenja

Kurikulum kao **transformacija** znanja

- znanje se konstruiše u procesu učenja i vodi stalnim ličnim promenama
- vaspitač nema ulogu onoga koji sve zna nego onoga koji svoj lični i profesionalni identitet nastavlja i stalno nadograđuje kroz konstantno istraživanje vlastite vaspitne prakse
- svaki korak otkriva drugom nove puteve razumevanja problema: na taj način vaspitač “ vidi ponovo “ problematizirani objekat koji dete “uviđa” pa tako ni on nikad ne prestaje učiti
- refleksija je rezultat lične akcije vaspitača ili deteta

Integrirani kurikulum

- učenje i razvoj predškolskog deteta ne odvijaju se u usko određenim predmetnim područjima, nego objedinjeno: svaka aktivnost koja podstiče jednu dimenziju razvoja i učenja utiče i na druge dimenzije
- kvalitetno koncipiran predškolski kurikulum treba da pokriva sva područja dečjeg razvoja kako bi odgovarao prirodi razvoja deteta
- sadržaji učenja treba da proizilaze iz različitih područja povezanih zajedničkom temom koja decu zanima
- znanja stečena na takav način su mnogo kvalitetnija jer se izgrađuju i praktično primenjuju na način i u kontekstu koji za decu ima smisla

- različiti modeli integrisanog kurikuluma se u literaturi pojavljuju pod različitim imenima kao npr. rad na projektu, integrisano učenje, koncept tematskog kurikuluma
- *Kurikulum ne bi trebao biti dat kao doslovni, unapred definisani plan, nego je vaspitaču i deci data mogućnost da ga stvaraju i stalno razvijaju*
- *Aktivnosti treba da integrišu različita područja znanja*
- *Naglašena važnost timskog rada vaspitača sa decom*
- *Preporučuje se međusobno druženje dece različitog uzrasta i sposobnosti*
- *Okruženje za učenje i samo sticanje iskustva učenja trebalo bi biti podsticajno, konkretno i detetu zanimljivo*
- *Vreme fleksibilno raspoređeno*

- ovaj pristup ne insistira na povezivanju svih aktivnosti u određenom vremenu s nekom temom koja je deci interesantna ili kojom se bave
- deci korisne samo one aktivnosti čiju svrhu sami uviđaju → **veza naučenog znanja s mogućnošću njegove stvarne upotrebe**
- svaka aktivnost ili projekt kojim se deca bave nužno mora osiguravati kontekst za sticanje i praktičnu primenu veština koje se stalno nastavljaju razvijati (upotreba slova, brojeva, rešavanje različitih problema
- ističe se značaj razvoja dečije socijalne kompetencije: **tradicionalna azbuka obrazovnog diskursa proširuje se sa čitanja, pisanja i računanja na uspostavljanje odnosa**

Kohezivnost integrisanog kurikuluma nasuprot tematskom povezivanju

- svrha TEMATSKOG povezivanja pomoć deci da razviju svest o postojanju nekog problema ili teme koja ih zanima, a vaspitač treba da razvije mrežu aktivnosti koja će uključivati sve discipline sa kojima bi data tema mogla imati veze
- aktivnosti s istom temom organizuju se u okviru različitih centara aktivnosti i bave se odgovarajućim područjima učenja ali te aktivnosti nisu međusobno povezane, ne moraju voditi zajedničkom ostvarenju dece, niti njihovom dubljem razumevanju problema kojim se bave

- svrha kohezivnog integrisanja je pomoći deci da razvijaju razumevanje (kritičko znanje) o različitim aspektima problema kojim se bave: cilj je omogućiti lični angažman u istraživanju
- cilj je razvijati kod dece želju za istraživanjem i učenjem
- ostvariti kohezivni kurikulum znači “ *...osigurati i organizovati temu ili koncept u domenu iskustva deteta (i njegovog razumevanja) koja će mu omogućiti istraživanje, interpretiranje i aktivno učestvovanje u aktivnostima koje se mogu odnositi na jedno ili više područja učenja, tj.disciplina “*

- kurikulum koji odražava zanimanje dece, njihov interes i vezu sa neposrednim okruženjem biće ne samo integrisan nego i kohezivan
- Karakteristike :
 - *organizuje se oko teme koja decu zanima i pomaže im bolje razumevanje sveta u kome žive*
 - *osigurava im mogućnost da istražuju i produbljuju svoje razumevanje određenih područja*
 - *podstiče dublje istraživanje teme u okviru određene integrisane jedinice*
 - *podstiče i olakšava lični angažman u istraživanju i rešavanju problema i samoregulaciju i nezavisnost deteta*
- Jedan od oblika kohezivnog integrisanja kurikuluma javlja se pod nazivom *RAD NA PROJEKTU*

Tematsko programiranje i teorija situacijskog učenja

- 60 - tih i 70-tih godina ; osnovna zamerka : potpuna odvojenost od stvarnog života i iskustava dece, ritualizacija života u vrtiću, pedagogiziranje svih aktivnosti deteta i formalizacija i rascepkanost sdaržaja kojima su se deca u vrtiću poučavala
- novi pristup- najzaslužniji P.Freire: učenje mora biti deo ličnog razvoja , aktivnog saznavanja sveta i oblikovanja sebe, nešto što ne može biti dato unapred već je stvar niza doživljaja, aktivnosti, problema i interesa određene grupe ljudi koja uči

Otvoreni kurikulum

- u vrtiću treba da predstavlja tok zajedničkog življenja jedne grupe dece, vaspitača i roditelja koji zajedno uče
- smešten je i razvija se unutar stvarnih životnih pojava
- teorijska znanja o razvoju, sadržaji i aktivnosti su sredstva za razumevanje i ovladavanje životnim situacijama a ne model prema kome treba oblikovati ponašanje deteta
- nije završen programski dokument koji treba primeniti u vaspitnoj praksi nego teorijski okvir u kome se osnovni vaspitni problemi proizašli iz prakse trebaju rešiti
- glavna metoda je dijalog između članova grupe; svako učestvuje prema svojim mogućnostima a pri tome je svako ravnopravan sa svakim

Izgradnja predškolskog kurikuluma

- Treba da polazi od trenutne tačke razvojnog kontinuuma svakog pojedinog deteta
- Osnovne postavke o detetu:
 - Želi da uči
 - Zanima ga svet u kome živi pa počinje samostalno da istražuje
 - Sposobno je da postavlja pitanja o tome šta ga zanima
 - Razmišlja kritički, kreativno i sposobno je da rešava probleme
 - Razmišlja kao naučnik, umetnik, matematičar i sociolog

- Zna kako da pristupi i reši neki problem samostalno i saradjujući sa drugima
- Razume i može da koristi različite oblike komunikacije u svojim istraživanjima
- Razvija konceptualno razumevanje sveta i traži informacije potrebne za to razumevanje
- Želi da upozna mnoge aspekte sveta u kome živi kada ima mogućnost istraživanja područja od ličnog interesa
- Treba doživljavati učenje kao kontinuirani, razvojni, nikad završeni proces

- u vrtiću je potrebno oblikovati odgovarajuće okruženje bogato obrazovnim i vaspitnim potencijalima a onda na osnovu praćenja aktivnosti dece vršiti stalne korekcije
- vaspitač mora aktivno posmatrati dete u različitim aktivnostima što mu pomaže da bolje razume dete, otkrije njegova interesovanja i aktualne mogućnosti razvoja
- treba pravilno da odabere temu koja mora da odražava interes dece i da vodi istraživanje tako da ono za decu ima smisla i da su iskustva koja stižu relevantna za bolje razumevanje sveta u kome žive

Reggio koncepcija izgradnje predškolskog kurikuluma

- naglašava se važnost učestvovanja dece u planiranju kurikuluma i njegovom razvijanju
- nije unapred zadat nego vaspitač postavlja uopštene hipoteze o mogućem smeru aktivnosti i projekata pa se često naziva i razvojnim kurikulumom
- vaspitač prati rad i aktivnosti deteta, dokumentuje (crteži, slike,, fotografije, verbalni iskazi deteta)
- prati se dete a ne plan pa planiranje aktivnosti ne postoji
- nova iskustva pripremaju se na osnovi refleksije onoga što se već događalo- PROJEKCIJA AKTIVNOSTI

- nakon opserviranja aktivnosti dece vaspitači raspravljaju i zajednički interpretiraju svoje opservacije i na temelju tih interpretacija stvaraju nove projektovane aktivnosti
- vaspitač poziva decu na učestvovanje i donošenje odluka o tome šta će se i kako dalje istraživati
- Rinaldi : “ *...putovanje u nepoznato, na kojem je za snalaženje potrebno stalno koristiti kompas a ne predvidivo putovanje vozom prema poznatom odredištu i ujednačenom brzinom... “*
- kurikulum koji nastaje više nije samo usmeren na dete nego je **proizveden od deteta a “uokviren “ od vaspitača**
- **transformacijski kurikulum**-dete utiče na kurikulum i menja ga

Rad na projektima L.Katz i S.Chard i Reggio

- termin “rad na projektu “ potiče iz SAD-a , autori Dewey i Kilpatrick
- sklop aktivnosti u kojima jedno ili više dece dublje proučavaju neku temu ili problem
- rad može trajati nekoliko dana , nedelja, zavisno od uzrasta dece i prirode teme
- uloga vaspitača je da podstiče decu da stupaju u interakcije s ljudima i objektima i to na način koji za decu ima smisla

KONCEPCIJA RADA NA PROJEKTIMA PREMA L.KATZ i S.CHARD

- deca imaju priliku da postavljaju pitanja, generalizuju vlastite teorije i pretpostavke u vezi mogućih odgovora, traže odgovore na svoja pitanja, razgovaraju sa osobama relevantnim za saznavanje o problemu kojim se bave
- rad na projektu osigurava im kontekst koji ih podstiče na pregovaranje, kooperaciju, kolaboraciju, preuzimanje odgovornosti za traženje odgovora, proveravanje svojih otkrića i traženje vlastitih strategija za rešavanje problema
- podstiče ih na dublje razumevanje događaja i fenomena koji ih okružuju

- znanja koja deca stiču podržavaju urođenu sklonost deteta za istraživanjem i učenjem
- ***odabrana tema projekta predstavlja deo integrisanog kurikuluma ili programa unapred određenog iako se dopušta fleksibilnost u izboru***
- deca mogu učestvovati u odabiru teme kojom će se baviti, tj.koju će kroz određeno vreme poučavati(za razliku od Reggio pristupa prema kojem je spontani interes dece isključivi kriterijum započinjanja rada na projektu)
- Katz polazi od bazičnog grupisanja tema u 9 kategorija: teme iz svakodnevnog života, života lokalne zajednice, događaji i praznici, proučavanje vremena, zanimljiva mesta, prirodni fenomeni, opšte teme, zanimljivi predmeti...KRITERIJUM JE RELEVANTNOST ZA ŽIVOT DETETA

➤ ISTIČE VAŽNOST **PRAVA DETETA NA IZBORE**

✓ Prvi nivo : šta će raditi, čime će se baviti, šta i kako će istraživati ?

✓ Drugi nivo :kada će se u aktivnosti uključiti, koliko dugo će u njoj ostati?

✓ Treći nivo :mesto koje će za svoju aktivnost odabrati

➤ Tri etape :

✓ Planiranje i započinjanje projekta

✓ Razvoj projekta

✓ Refleksija s evaluacijom

Planiranje i započinjanje projekta

- vaspitač pomaže deci da razmenjuju svoja iskustva, podstiče ih da razgovaraju o temi
- podstiče na sakupljanje materijala
- izrađuje zajedno sa decom plan istraživanja
- posmatra decu u igri, aktivnostima
- osmišljava prostor u zavisnosti od razvijanja teme
- naglašena važnost uključivanja roditelja

Razvoj projekta

- pribavljanje novih informacija, tj.resursa
- deca istražuju nove informacije, asimiliraju ih u već postojeća znanja
- vaspitač osigurava materijale i nudi deci sugestije i savete o primerenim načinima izražavanja svojih otkrića i ideja
- odabira za decu aktivnosti koje će podsticati njihovo dalje razumevanje problema kojim se bave i stvara uslove za praktične pokušaje
- osnažuje imaginativna, istraživačka, otkrivačka, kooperativna i sva nezavisna ponašanja deteta
- podstiče na procenjivanje svojih postignuća i ostvarenja

Refleksija s evaluacijom

- elaboracija procesa učenja dece; posebno se vrednuje praktična primenljivost novih znanja dece
- organizuju se grupni sastanci sa roditeljima koji su vrsta refleksije dece o novim nivoima svog razumevanja određenih problema i svog sadašnjeg znanja

NIVOI PROJEKTA

- *diskusija*
- *neposredan rad*
- *reprezentacija*
- *istraživanje*
- *izložba*

Reggio koncepcija rada na projektima

- Polazna osnova : ***dete je snalažljivo, kompetentno i snažno biće*** - osoba bogata potencijalima, znatiželjno za upoznavanje i istraživanje svoje okoline
- prirodno zainteresovano za stupanje u socijalne interakcije
- otvoreno za izmenjivanje i reciprocitet
- osnovna prava deteta : na razumevanje i razvijanje svojih potencijala, na poverenje u odrasle i na poverenje od odraslih i pravo na podršku odraslih koja će mu omogućiti razvoj vlastitih konstruktivnih strategija mišljenja i delovanja a ne puko prenošenje znanja i uvežbavanje veština

- roditelji su ne samo partneri nego i suštinska komponenta programa- aktivni učesnici u sticanju iskustva učenja dece
- osmišljenost prostornog okruženja – “treći vaspitač”; prostor prenosi mnoge poruke, oblikovan je tako da omogućuje susret , komunikaciju i stvaranje prijateljstva, omogućuje izbore deteta
- sadrži mnoštvo radova dece, crteža, slika, jedinstven je i neponovljiv, predstavlja jedinstvenu ličnu kartu grupe dece i odraslih koji žive u vrtiću
- rad u manjim grupama
- uvažava se vlastiti osećaj deteta za vreme
- zadatak vaspitača je da upozna vlastiti ritam svakog deteta

- učenje nije linearan proces nego napreduje spiralnom progresijom
- vaspitači koriste svoje razumevanje postignuća deteta da bi mogli da pripreme nove resurse za dete- postavljaju pitanja, otkrivaju ideje dece, njihove hipoteze i teorije, nakon toga zajedno diskutuju i stvaraju fleksibilan plan i pripremu za dalji rad: oni su stalni istraživači procesa učenja
- u postizanju složenih ciljeva kooperacija i kolaboracija predstavljaju okosnicu Reggio sistema- vaspitači su istraživači koji prikupljaju informacije o svom radu sa decom i o njemu razgovaraju sa drugim vaspitačima i timom

- važnost davanja prilika detetu da izraze ono što misle na svakom stupnju razvoja
- vaspitač beleži i dokumentuje aktivnosti- etnografski zapisi i analize
- smisao dokumentacije nije arhiviranje niti izložba nego objašnjenje
- poručuje deci da se njihov rad ceni i njihova nastojanja uvažavaju
- pomaže izgradnju razvojnog kurikuluma
- osnova je za razvoj svakog posebnog projekta
- pomaže detetu da osvesti proces vlastitog učenja
- podržava memoriju dece
- omogućava uvid u kvalitet intervencija u aktivnostima sa decom

RAD DECE NA PROJEKTU

- okosnica sticanja iskustava- učenje kroz rad, važnost grupne diskusije
- reč PROJEKT ima veze sa rečju “projektovati “
- *tok rada nije moguće unapred planirati, nije ga moguće ranije struktuirati, nije unapred određena dužina njegovog trajanja niti se zna kojim će se smerom razvijati*
- osnovni kriterijum odabira smeru razvoja projekta je interesovanje dece – istraživanja izrasla na prirodnoj znatiželji deteta; vaspitači pripremaju preliminarna pitanja koja će postavljati deci

- vaspitač ne iznosi specifične ciljeve za svaku aktivnost nego ih formuliše fleksibilno i stalno ih prilagođava potrebama i interesima dece
- umesto plana izrađuju početnu šemu koja predstavlja samo inicijalne korake , tj.hipoteze (mogućnosti)koje su oni izneli pre susreta sa decom i takođe hipoteze koje potiču od dece dobijene snimanjem njihovog razgovora i analizom njihovih crteža- decu podstiču da govore o tome šta znaju pre nego što projekat započne- metalingvistički nivo projekta na kome deca kroz svoje grafičke i druge oblike reprezentacije objašnjavaju način na koji nešto razumeju
- ne postoji planiranje u klasičnom smislu- vaspitači “izviđaju “ moguće smerove aktivnosti dece

Vaspitač u Reggio koncepciji

- ideja socijalnog konstruktivizma – uloga vaspitača je opserviranje i interpretiranje nastojanja deteta da razume svet oko sebe
- ideje svih su važne i svi utiču na zajedničko postignuće- rezultat toga je razvojni, dinamičan kurikulum
- partner deci u procesu učenja
- omogućuje razvoj konstruktivističkog kurikuluma
- izaziva decu na razmišljanje
- posrednik koji ohrabruje decu
- osoba koja i sama stalno uči i istražuje

➤ vaspitač je **vrtićki etnograf** koji skuplja što veći broj podataka koji predstavljaju srce njegove refleksivne prakse

➤ PITANJA:

✓ *Kako bolje razumeti i dokumentovati način na koji dete razmišlja i rešava probleme?*

✓ *Šta rade deca u nastojanju da razumeju svet oko sebe?*

✓ *Koji su mediji najprimereniji za izražavanje razmišljanja deteta i njihovih početnih hipoteza?*

✓ *Koje su tehnike opserviranja i interpretiranja načina na koji dete konstruiše znanje najpraktičnije ?*

✓ *Kako deca koriste metafore da bi komunicirali svoje ideje ?*

- *Kako slušanje ideja njihovih prijatelja deluje na decu, kako im one nude nov način gledanja na neki problem?*
- *Kako mi odrasli možemo učiti od dece način na koji oni gledaju na problem i razmišljaju o njemu?*
- *Koje pogrešne pretpostavke deca o nekom problemu imaju?*
- *Šta možemo učiniti da bi na osnovu njihovih inicijalnih ideja podupreli dalje učenje deteta ?*
- *Kad sam postavio dobro pitanje detetu?*
- *Šta bih učinio da bih olakšao konverzaciju dece ili s decom?*
- *Jesam li dobro razumeo dete ?*

- *Da li je svako dete imalo priliku da učestvuje u aktivnostima ?*
- *Da li sam intervenisao previše ili možda premalo i na koji način sam to činio ?*

Reggio koncepcija predstavlja jednu otvorenu teoriju koja se stvara i razvija kroz praksu i koja se stalno isprobava u praksi, koja se može učiniti vidljivom, koja se može interpretirati i o kojoj se može i treba diskutovati i kroz koju se treba kontinuirano razvijati